



Hvordan tilrettelegge for økt vekst og verdiskaping i mineralnæringen?

Mineralloven

Vårt utgangspunkt er at loven må være bedre egnet til å tilrettelegge for økt verdiskaping i næringen:

Norsk Bergindustri ønsker å peke på en urimelighet i dagens minerallov. §43 regulerer konsesjonspliktige uttak (driftskonsesjon). Hovedregelen er at masseuttak på mer enn 10 000 m³ krever driftstillatelse, mens det er gjort unntak for *naturstein* hvor det kreves driftstillatelse fra «første stein». Vi ser ingen grunn til at det må opprettholdes et slikt kunstig skille, og ber om at det fjernes.

Likeledes er det en del frustrasjon i næringen over å møte de samme kravene i både reguleringsplan (Plan&bygningsloven), utslippstillatelse (Forurensningsloven) og driftskonsesjon (Mineralloven). Dette betyr at bedriftene må redegjøre for flere av de samme tema flere ganger under søknadsprosessene. Dette gir ikke forutsigbare, oversiktlige og effektive prosesser. Norsk Bergindustri etterlyser økt koordinering mellom de ulike etatene og myndighetsnivåene. Dette betyr at det må foretas en bedre samordning av regelverk, slik at det kun etterspørres samme informasjon en gang.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF)

Tilstrekkelige budsjетtrammer:

For ny aktivitet og vekst for mineralnæringen, er det sentralt at DMF har budsjетtrammer som tilsier at de kan få til en rask saksbehandling av driftskonsesjoner, men også i forhold til nødvendig tilsyn i tråd med godkjente planer.

“One-stop-shop”:

Vi ønsker en samordning mellom de ulike myndighetsinstansene der forholdene i konsekvensutredningen og reguleringsplanen, ligger til grunn for den øvrige saksbehandlingen i DMF. De kunne få en slik samordnede funksjon. Mange kommuner mangler i dag ressurser og kompetanse til å ivareta mineralprosjekter, og en samordnet saksbehandling vil kunne bidra til en positiv utvikling. Vi vil komme tilbake til dette punktet i høst.

Skatt:

Innføring av en letefusjonsordning for å stimulere til økt letevirkosomhet:

Begrunnelse: I oljebransjen er det ikke uvanlig at det tar 10 – 15 år fra en første letebrønn bores til at denne settes i produksjon og skaper inntekter for staten og selskapene. Tilsvarende problematikk finner vi innenfor mineralnæringen. Oppstart av gruver og annen bergindustri i Norge tar lang tid (fra

leting, undersøkelse, prøveuttak, utvinning, driftskonsesjon), det er forbundet med politisk risiko, det krever mange tillatelser og omkampsmulighetene er mange. Det tar fort 6-8 år fra de første prøveuttak foretas før et selskap er i drift. Men vi har også eksempler på at dette kan ta opp mot 15 år. Fravær av letevirksomhet fører nødvendigvis til fravær av ny mineralindustri. En tidlig skatterefusjon gjør at den økonomiske byrden og kapitalen som bindes ved å starte leteaktivitet reduseres. Størrelsen på denne byrden representerer en reell oppstartbarriere som øker i takt med størrelsen på tidlige kostnader og tidsperioden mellom at kostnadene påløper og inntektene kommer.

Ordnningen skal bidra til å stimulere nye selskap til å gripe muligheten, samtidig som de etablerte kommer på banen.

Hvem omfattes av ordningen? Vi ser for oss at ordningen omfatter alle selskap som leter etter mineraler.

Hvordan er ordningen tenkt utformet? Sett fra mineralnæringens ståsted ser vi for oss en ordning med refusjon tilsvarende selskapsskattesatsen. Det betyr at selskap som ikke er i skatteposisjon kan velge mellom å få utbetalt skatteverdien av letetekostnadene umiddelbart (dvs påfølgende år), eller å få renter på disse kostnadene og trekke de fra fremtidige inntekter. Dette gir altså selskaper som foreløpig ikke går med overskudd anledning til å få refundert skattefradraget for letetekostnader allerede påfølgende år, tilsvarende ordning som oljebransjen har.

Norsk Bergindustri ønsker etablering av et statlig fond/selskap som skal utløse mer virksomhet i mineralnæringen:

Vi ønsker å etablere et statlig investeringsfond innrettet mot mineralnæringen. Behovet har blitt forsterket i de krevende tider Norge er inne i. Et slikt fond vil kunne bidra til på kommersiell basis med å finansiere opp norsk mineralnæring raskere. Norge er rikt på mineraler som det moderne samfunn er avhengig av (kobber, jern, titan), og da må vi ta tak i de ressursene som vi har mulighet til å utvinne. Dette kan bidra til å gi Norge mange arbeidsplasser og skatteinntekter, ikke minst i distriktene.

Begrunnelse: Markedet for å kapitalisere opp aktuelle prosjekt i Norge er svært krevende. Det tar årevis og få på plass driftskonsesjoner (stor usikkerhet), og de fleste investorer har ikke en slik utholdenhet. I de tider vi nå er inne i, vil investorer typisk hegne om eksisterende verdier. Skal vi ha en fossilfri energiverdag i fremtiden, trenger vi mye mer av en rekke metaller og mineraler. For å etterkomme dette behovet – må det satses på mer gruve drift.

Hvem omfattes av ordningen? Ordningen er tenkt innrettet mot selskap i oppstartsfasen, og vil bidra til å få fart på verdiskaping og arbeidsplasser i distriktene.

Hvordan er ordningen tenkt utformet? Nedenfor skisserer vi to aktuelle modeller:

Det kan etableres et statlig fond/selskap på lik linje med hva vårt naboland Finland har gjort. Finnish Minerals Group er et statlig eid spesialselskap som tar sikte på å maksimere verdien av finske mineraler. De jobber som en aktiv eier av gruve- og batteribransjeselskapene i Finland ved å delta i utviklingsprosjekter og industrialiseringen av disse. Det tilbyr aktiv og kompetent kapital for den teknologisk avanserte gruvesektoren. <https://www.mineralsgroup.fi/> Foruten en aktiv eier på gruvesiden, jobber dette fondet bredere i hele verdikjeden, som en teknologisk utvikler (pådriver) som også har som mål å skape en integrert verdikjede for elektriske batterier (til kjøretøy). En slik tilnærming er noe vi ønsker at myndighetene her i Norge også å se nærmere på, i samarbeid med aktuelle bransjer. <https://www.mineralsgroup.fi/news-blog/news/government-proposes-to-capitalise-finnish-minerals-group.html>

Hvor mye kapital skal tilføres dette selskap/fond? Vi kan ikke være helt konkret på dette idag, men vi mener 3-5 milliarder kroner er et bra utgangspunkt.

En alternativ tilnærming kan være som følger: Hvis private investorer stiller med kapital inn i et prosjekt, så utløser det penger fra staten. På en slik måte stiller staten med risikoavlastning for de private investorene. Modell kan gjerne være såkornfond: <https://www.altinn.no/starte-og-drive/stotteordninger/sakornfond/>

Felles for såkornfondene er at de skal bidra til fremveksten av flere innovative vekstbedrifter. Her kan det være snakk om å bidra med bred kompetanse, erfaring og stort nettverk.

Målsettingen er at et slikt fond kan utgjøre om lag 500-1 000 millioner kroner som finansieres med egenkapital med en 50/50-fordeling mellom private investorer og staten. For å utløse privat kapital stiller staten med risikoavlastning for de private investorene i fondet.

Fjern formueskatten på arbeidende kapital:

Vi ser på formueskatten som en «straff» av norsk vs utenlandsk eierskap. Dette medfører at norske eiere, i en ellers marginalt lønnsom bransje, tvinges til å ta ut verdier fra egen bedrift for å betale skatt. Dette er penger som ellers kunne vært tilbakeført til investeringer og leting etter nye forekomster. Det er verdt å merke seg at inntektene fra denne skatten utgjør om lag 1 promille av inntektssiden på Statsbudsjettet.

Virkemiddelapparatet:

Felles digital inngang- Altinn-en kanal for digital dialog: Kommuner, fylkeskommuner og statlige virksomheter må kunne samhandle for å utvikle brukerrorettede, sammenhengende og effektive digitale tjenester. Eksisterende plattformer for tjenesteutvikling skal utnyttes bedre. Et felles «økosystem» som skal sikre at offentlige virksomheter kan samhandle digitalt. Økosystemet må styres på en samordnet måte og innholdet som inngår i det må være samordnet og koordinert.

Incentiver for fornyelse av maskiner og utstyr i produksjon: Følg elbil politikken som i dag gjelder for personbiler: innfør lettelsener i engangsavgift, avskrivningsregler, årsavgift, lavere bompengesatser o.l. Når det gjelder tilrettelegging for strøm og/eller hydrogen til byggeplass har Enova ifm corona innført nye støtteordninger for innkjøp av utslippsfrie anleggsmaskiner. Dette må følges opp med konkrete, nye bevilgninger i årene som kommer også etter corona.

Skattefunn: Øke maksimalt beregningsgrunnlag fra 25-til 50 mill kr. SkatteFUNN fungerer som en skattefradragordning for forsknings- og utviklingsinnsats i næringslivet. Vi ønsker at maksimalt beregningsgrunnlag økes til 50 mill kr (egenutført og innkjøpt Fou). Årsak; vi representerer kapitalintensive virksomheter innenfor bransjer som byggeråstoff, naturstein, malm og mineraler. Vi støtter opp under grønn teknologi, men veien frem krever mye forskning og utvikling. Dette krever et spleiselag med staten.

Tilrettelegge for *økt eksportsalg:* Vi ser for oss faglig/økonomisk bistand til markedsføring og kommunikasjon, viktig for å lykkes ved etablering i utlandet (bygges rundt ambassader/ Innovasjon Norge). Dagens eksportrådgivning har som formål å sikre at norske bedrifter får tilgang til, nødvendig innsikt og kompetanse som er nødvendig for å lykkes med eksport. Ansvaret for

virkemiddelapparatets samlede eksportrådgivning fremstår i dag som fragmentert og utydelig. Rådgivningen drives gjennom flere aktører. Apparatet har per i dag ikke tilstrekkelig evnet å ta næringslivet "fra lokale initiativ til suksess internasjonalt". Vi ser frem til at skaleringssevnen internasjonalt blir bedret i pågående endringsprosess. Vi ønsker oss et mindre rigid, etterspørselsorientert virkemiddelapparat som bidrar med relevant assistanse for å tilrettelegge for økt eksportsalg. Bedrifter med internasjonalt skalerings-potensiale har ikke ressurser eller nødvendig oversikt til å tiltrekke seg denne kompetansen. Eksportvekst er en viktig målsetning for mange av våre medlemmer. Norsk Bergindustri etterspør derfor *verktøy (eksportvirkemiddel)* for bistand til markedsføring og kommunikasjon ved etablering i utlandet. Slik eksportrealiserende rådgivning kan bidra til å være «døråpnere» for bedriftene i utlandet.

Slike ordninger kan bygges rundt handelsattache ordningen ved ambassadene. Videre kan Innovasjon Norge ivaretar henvisningsrollen og den koordinerende rollen for utekontorene opp mot brukerne. Vi forutsetter kompetente, lett tilgjengelige ressursmiljø. Sverige og Danmark har gått i tilsvarende retning, der egne aktører har et tydelig fokus på eksportfremme gjennom rådgivning, nettverk og via ambassadene.

Samspill VMA, bergindustrien og akademia - miljøomstilling: Vi ønsker oss et offentlig finansiert forskningsprogram for bergindustrien der bransjen og relevante fagmiljø (NTNU, NGU, SINTEF, NIVA m.fl) samarbeider om å utvikle teknologi og metoder for framtidens miljøvennlige mineralnæring. Gjerne i regi av Norges forskningsråd. Aktuelle tema (overskuddsmasser, råstoffoptimalisering, prosessering, bruk av kjemikalier).

Lovgivning

Frivillig vern av skog innebærer at miljømyndighetene definerer hvilke skogtyper og skogarealer som bør vernes. Ut fra dette tilbyr skogeier areal for vern. Miljømyndighetene vurderer om området har naturfaglige kvaliteter som tilsier at det bør vernes, og deretter forhandles det frem en avtale om frivillig vern mellom skogeier og staten. Skogeier avstår retten til å drive skogbruk i naturreservatet, og vil derfor få erstatning for tapet av fremtidige inntekter knyttet til skogbruk i området.

Vi ønsker ikke at viktige mineralforekomster bygges ned. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonalt eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtaket fattes. Norsk Bergindustri vil alltid anmode om å undersøke berggrunnen før endelig vernevedtak fattes. Vi ber om en framtidig løsning som innebærer at det etableres en veileder i regi av DMF, som må hensyntas under konsekvensutredningen (tidlig fase). Under de naturfaglige vurderinger som da gjøres tidlig i prosessen, må det foretas en verdivurdering av naturressursene før endelig vernevedtak fattes.

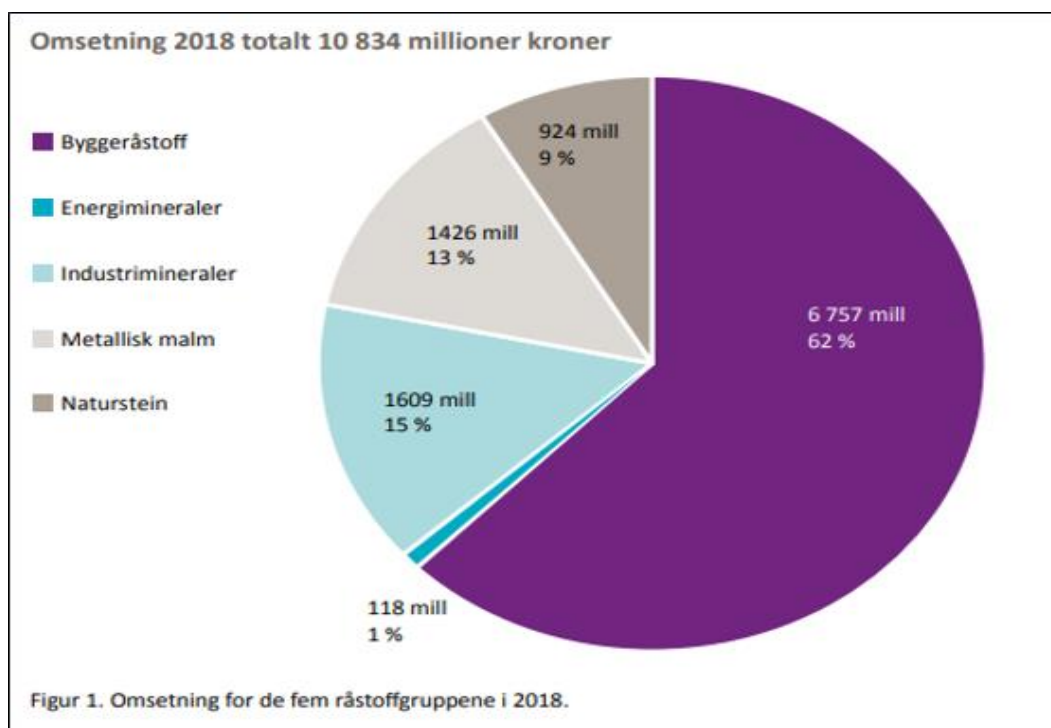
Nærmere informasjon om mineralnæringen i Norge:

Norges rikdom er uløselig knyttet til våre naturressurser. Mineraler har gjennom hele menneskehetens historie vært avgjørende for velstand og utvikling. Mineraler finnes naturlig i jordskorpen. Det grønne skiftet forutsetter en veldig stor vekst i bruk av mange mineraler. Solceller, vindmøller, elbiler, smarttelefoner, batterier og strømledninger - alt dette krever mineraler. Derfor spiller disse råstoffene en helt avgjørende rolle for ethvert moderne samfunn. Hver eneste nordmann forbruker ca. 15 tonn mineralske råstoffer i året. For eksempel trenger man 13 gruver for å lage en vindmølle, eller 16 gruver for å produsere et solcellepanel.

Europa produserer i dag bare 2–3 prosent av verdens mineraler, men bruker 20 prosent. Norge har betydelige mineralressurser, som kan bidra til Europas ressurstilgang, herunder titanmineraler, ilmenitt, kalk, grafitt, olivin, jernmalm og høyren kvarts.

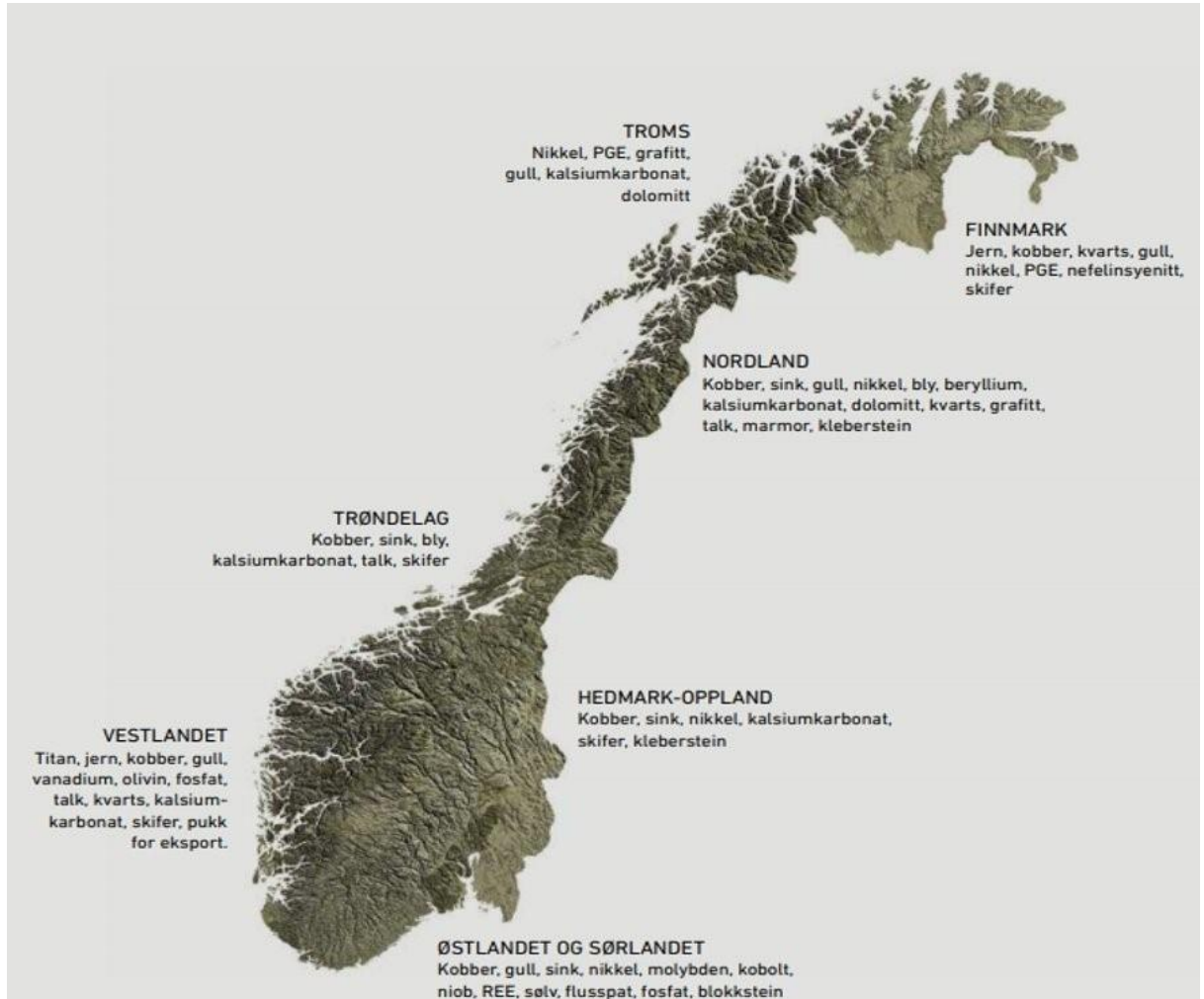
- Den norske mineralnæringen har et betydelig potensiale og vil kunne bidra positivt i den industrielle omstillingen Norge står overfor i årene framover.
- Den norske berggrunnen er rik på mineraler og kan generere nye, langsiktige industriarbeidsplasser i hele landet i tiårene framover.
- Vekst i mineralnæringen betyr vekst i landindustri, arbeidsplasser, skatteinngang (lokal og nasjonal) bærekraftig industriutvikling og økt samfunnsansvar gjennom økt selvforsyningsgrad av mineralske råstoffer.
- Det ble omsatt 107 millioner tonn norske mineraler til en verdi av 10,8 milliarder i 2018. Eksportverdien på 4,3 milliarder kroner utgjør 40 % av omsetningen. Byggeråstoff utgjør den største gruppen og utgjør 62 % av den totale omsetningen. Mineralnæringen sysselsatte totalt 4 537 årsverk i 2018.

Figur 1: Omsetning i mineralnæringen i 2018. Kilde: Direktoratet for mineralforvaltning (DMF)



Norge har gode forekomster av mineraler verden idag etterspør, herunder titan, kobber, jern, kvarts, grafitt, puk, naturstein. Samtidig ser vi betydelig potensial innenfor sjeldne jordartsmetaller (REE), sink, nikkel, bly, magnesium, fosfat (Kilde NGU «Mineraler for det grønne skiftet» januar 2019).

Figur 2: Påviste og antatte ressurser i den Norske berggrunnen, kilde: NGU



Det må i tillegg nevnes at forekomster på havbunnen er interessante for sitt innhold av kobber, men også sink, kobolt, gull og andre metaller kan finnes i dypmarine forekomster. For de marine territoriene er potensialet for betydelige funn stort; flere felt har blitt identifisert (blant annet mellom Jan Mayen og Bjørnøya), men kartleggingen har bare så vidt begynt og vil kreve store ressurser. Potensialet for å utnytte og skape verdier av eventuelle forekomster er stort, siden norsk oljeindustri ligger i verdenstoppen i marin teknologi. Norske myndigheter må følge opp med penger til leting og utvinning i fremtiden.

Nærmere om bærekraft:

Mineralnæringen i Norge tar ansvar for å sikre en langsiktig og bærekraftig ressursutnyttelse.

Vår bransje har over lengre tid sett behovet for gode verktøy og metoder for å måle miljøinnsatsen, slik at vi på en troverdig måte kan kommunisere hvor innsatsen er på topp og på hvilke områder bransjen bør strekke seg lenger. Norsk Bergindustri's storebror i Canada, Mining Association of

Canada (MAC) har utarbeidet nettopp et slikt verktøy for bergindustrien, Towards Sustainable Mining (TSM). Dette er et verktøy og rapporteringsprogram med mål om å sikre god dialog med lokalsamfunnene, innføre gode og relevante miljøstandarder og forplikte selskapene på HMS. Når Norsk Bergindustri jobber for en mer bærekraftig mineralnæring, tar vi utgangspunkt i næringens største utfordringer i dag, for eksempel ressursutnyttelse/bruk av overskuddsmasser, utslipp av støv/støy/kjemikalier. Godt naboskap og HMS. For de land som har tatt i bruk dette verktøyet viser det seg at det er et godt utgangspunkt for god dialog med ulike lokalmiljøer, grupper som er skeptisk til bergindustrien og sentrale myndigheter ellers.

Videre har mange av våre medlemsbedrifter tatt i bruk en såkalt Environmental Product Declaration (EPD). Dette er et kortfattet dokument som oppsummerer miljøprofilen til en komponent, et ferdig produkt eller en tjeneste på en standardisert og objektiv måte. Forkortelsen EPD brukes både i norsk og internasjonal sammenheng. Den er transparent og sammenlignbar informasjon om produkters miljøprestasjon gjennom hele livssyklusen. Hensikten er å gi miljørådgivere og innkjøpere, et bedre grunnlag for å vurdere miljøbelastningen på produkt ved innkjøp av varer og tjenester.